Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Albrandswaard
T.a.v. de raadsgriffier R. van der Tempel
Postbus 1000
31600 GA RHOON

Datum	Behandeld door	Ons kenmerk
7 juli 2017	R.L. Moet MSc 088 288 7303	2017.022570/AK

Onderwerp
Controleverklaring gemeente Albrandswaard 2016

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u onze controleverklaring d.d. 7 juli 2017 bij de jaarrekening 2016 van uw gemeente.

Wij hebben een exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is bestemd voor uw eigen archief. Het tweede exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij verzoeken u bij openbaarmaking van de controleverklaring gebruik te maken van het exemplaar van de controleverklaring dat niet is voorzien van een persoonlijke handtekening. Dit conform het advies van de beroepsorganisatie NBA ter vermijding van fraude met handtekeningen van accountants.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat de bijgevoegde controleverklaring zonder persoonlijke handtekening, zoals opgenomen in bijgaande door ons gewaarmerkte stukken, openbaar wordt gemaakt, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de gemeenteraad. U kunt deze verklaring overnemen in uw jaarstukken.

Indien u deze jaarstukken inclusief controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken inclusief controleverklaring in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Overigens wijzen wij erop dat, indien tot het moment van de vergadering van de gemeenteraad waarin de jaarrekening wordt vastgesteld omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog voor de vergadering moet worden doorgevoerd. Uiteraard vervalt in die situatie onze hiervoor genoemde toestemming.

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2014' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.
Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.
Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Deloitte.

Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Bijlagen:
- Een getekende controleverklaring
- Een was getekende controleverklaring
- Een gewaarmerkte jaarrekening

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de gemeenteraad van gemeente Albrandswaard

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van gemeente Albrandswaard te Albrandswaard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van gemeente Albrandswaard op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV).

- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in het gemeentelijk controleprotocol 2015-2019.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2016.

- Overzicht van baten en lasten over 2016.

- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het gemeentelijk controleprotocol 2015-2019 dat op 14 december 2015 ter kennisgeving aan de raad is gezonden en het bijbehorende toetsingskader rechtmatigheid gemeente Albrandswaard 2016 d.d. 14 december 2016 alsmede de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Albrandswaard zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.
Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Deloitte.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 649.000 waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 35.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 213 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Deloitte.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De raad is als controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol 2015–2019 dat op 14 december 2015 ter kennisgeving aan de raad is gezonden en het bijbehorende toetsingskader rechtmatigheid gemeente Albrandswaard 2016 d.d. 14 december 2017, de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Deloitte.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 7 juli 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.M.J. van Vugt RA

Deloitte.

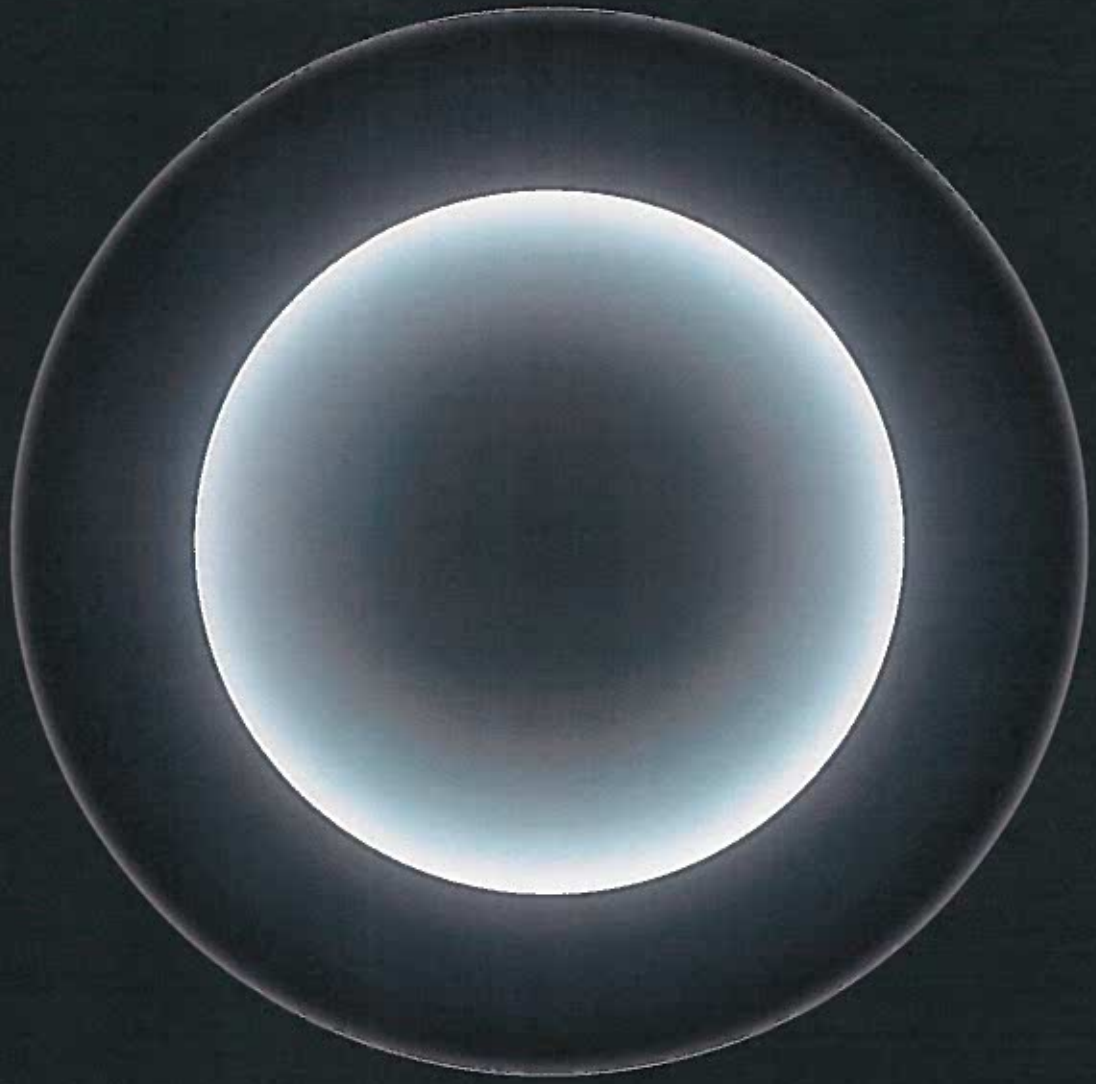

Gemeente Albrandswaard

Accountantsverslag over het jaar geëindigd op 31 december 2016

7 juli 2017

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

STRIKT VERTROUWELIJK
Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Albrandswaard
Postbus 1000
3160 GA RHOON

Datum:
7 juli 2017

Behandeld door:
R.L. Moet MSc
088 288 7303

Ons kenmerk:
2017.022570/AK

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2016, waarin onze belangrijkste controlebevindingen zijn samengevat. Voorts treft u een analyse aan van de ontwikkelingen in uw vermogen en resultaat.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 gecontroleerd. Onze bevindingen zijn met uw organisatie besproken.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het college en de gemeenteraad van de gemeente Albrandswaard.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2014' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.
Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.
Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

1.	Hoofdpunten van de controle	4
2.	Bevindingen controle jaarrekening	7
3.	Speerpunten van de auditcommissie	15
4.	Analyse van het vermogen en het resultaat	17
5.	Overige onderwerpen	19
	Bijlagen	21

1. Hoofdpunten van de controle (1/3)

#01 Verloop van de controle

De jaarrekeningcontrole 2016 bij de gemeente Albrandswaard is op 24 april 2017 gestart. Onze controle is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging van 9 februari 2017 en het auditplan van 10 oktober 2016. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring. De controleverklaring bij de jaarrekening 2016 hebben wij u op 7 juli 2017 separaat toegezonden.

#02 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 14 oktober 2016 heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2016. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging voor 2016. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2016 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

#03 Belangrijke bevindingen

De belangrijkste bevindingen van de jaarrekeningcontrole 2016 zijn als volgt:

- Binnen uw gemeente heeft u zes projecten in uw grondexploitatie die alle ongeveer eenzelfde boekwaarde hebben. Volgens de plannen moet de gemeente de komende twee jaar voor € 20 miljoen gaan verkopen (waarvan een bedrag van € 9 miljoen de twee genoemde projecten betreft). In relatie tot de afgelopen jaren is dit een zeer forse inspanningsverplichting voor de gemeente.
- De kosten van de regionale jeugdzorg bestaan enkel uit de geraamde bijdrage 2016 aan de gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond. Het werkelijke financiële resultaat van de regeling en het accountantsoordeel over de rechtmatigheid van de lasten van de jeugdzorg van de regeling hebben geen invloed op de jaarstukken 2016 van de gemeente. Dit is gebaseerd op afspraken tussen de regeling en de deelnemende gemeenten.
- De geraamde lasten 2016 voor de Wmo-taken bedragen € 3,3 miljoen. De werkelijke lasten 2016 bedragen € 2,9 miljoen. De gemeente heeft nog niet alle informatie van de zorgaanbieders ontvangen, maar deze zal naar verwachting niet materieel afwijken van de in de jaarrekening verantwoorde lasten.
- De gemeente Albrandswaard heeft voor 2016 in totaal € 739.000 als voorschot aan de SVB betaald. De werkelijke uitputting van de budgetten bedraagt volgens de SVB € 560.000. Door het ontbreken van een controle op de prestatieleveringen, en als gevolg van het ontbreken van een accountantsoordeel per gemeente, merken wij het bedrag van € 560.000 aan als een onzekerheid ten aanzien van de rechtmatigheid.

1. Hoofdpunten van de controle (2/3)

#04 Analyse vermogen en resultaat

De gemeente Albrandswaard heeft per 31 december 2016 een eigen vermogen van € 19,2 miljoen (2015: € 18,7 miljoen). De afname van het eigen vermogen is gelijk aan het gerealiseerde saldo van baten en lasten, namelijk € 0,5 miljoen positief.

In het afzonderlijke hoofdstuk 'Analyse vermogen en resultaat' gaan wij nader in op de analyse van (de mutaties in) het vermogen en het gerealiseerde resultaat over 2016.

#05 Bevindingen ten aanzien van de interne beheersing

Als onderdeel van de interim-controle toetsen wij de opzet van de processen met financiële beheershandelingen. De opzet is de wijze waarop de processen volgens de gemeente zouden moeten verlopen. Vervolgens stellen wij het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen binnen de processen vast aan de hand van de documentatie met betrekking tot één financiële mutatie per proces. De stappen in het proces laten namelijk hun sporen na in de administraties en de dossiers. Onze overallconclusie is dat de interne beheersing van uw gemeente toereikend is opgezet en bestaat. De bevindingen van de interim-controle zijn opgenomen in onze managementletter van 15 februari 2017. Deze managementletter hebben wij uitgebracht aan de BAR-organisatie, omdat hier de uitvoering van uw gemeentelijke processen plaatsvindt.

#06 Significante verslaggevingsgrondslagen

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en resultaten van de gemeente Albrandswaard. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Albrandswaard zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening. De belangrijkste schattingen in de gemeentelijke jaarrekening betreffen: de waardering van de grondexploitaties, de hoogte van de voorziening groot onderhoud en de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren. Wij kunnen instemmen met de inschattingen van het management.

Ten opzichte van de jaarrekening 2015 zijn er belangrijke wijzigingen doorgevoerd in de grondslagen voor de waardering en resultaatneming van de grondexploitaties. Deze wijzigingen zijn het gevolg van de gewijzigde wet- en regelgeving. De belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op een tussentijdse resultaatneming (dit was: ineens bij afsluiten) en het schrappen van de post onvoorzien. In het hoofdstuk 'Bevindingen controle jaarrekening' gaan wij uitgebreid in op de grondexploitaties.

1. Hoofdpunten van de controle (3/3)

#07 Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen

De materialiteit bij de planning en uitvoering van onze controle bedroeg € 631.000 (2015: € 707.000). Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties (x € 1)		
Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 631.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 1.893.000

Rapporteringstoleranties (x € 1)	
Fouten en onzekerheden	Oordeelsvorming accountant

Het college van burgemeester en wethouders heeft met het samenstellen van de jaarrekening en het ondertekenen van de bevestiging bij de jaarrekening 2016 geconcludeerd dat de jaarrekening geen materiële fouten of onzekerheden bevat. Wij kunnen instemmen met het standpunt van het college.

#08 Onafhankelijkheid

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente Albrandswaard, en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en de gemeente Albrandswaard, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

2. Bevindingen controle jaarrekening (1/8)

#01 Grondexploitaties

Inleiding

De waardering van de grondexploitaties is één van de belangrijkste schattingen in de jaarrekening 2016 van de gemeente Albrandswaard. De schattingen hebben betrekking op de kosten en de opbrengsten op basis van de vastgestelde programmering en de planning. De gemeenteraad stelt de kaders voor elk individueel plan vast, waaronder de grondexploitatie en het daaruit voortvloeiend financieel resultaat. Voor een verwacht verlies moet direct een voorziening worden getroffen. Vanaf 2016 moeten winsten op basis van de gewijzigde verslaggevingsregels genomen worden volgens de zogenaamde 'percentage of completion' methode.

De ontwikkelingen van de meest relevante posten betreffende de grondexploitatie zijn hieronder weergegeven.

Post in de jaarrekening (x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016
Bouwgronden in exploitatie (netto)	8.760	7.113	8.918	10.236	12.878
Voorziening verlieslatende projecten	4.761	4.788	5.148	2.294	2.394
Reserve grondexploitaties	2.689	1.557	1.544	1.657	1.833

Uw grondpositie is in 2016 toegenomen, wat voornamelijk wordt veroorzaakt doordat, na de liquidatie van de GR OMMIJ, het project Portland ad € 2,7 miljoen is overgekomen naar uw gemeente.

Wijzigingen BBV wet- en regelgeving

De verslaggevingsregels voor grondexploitaties zijn met ingang van begrotingsjaar 2016 gewijzigd. Deze wijzigingen zijn uitgewerkt in de notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV. De wijzigingen zijn onder andere het gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting voor gemeenten per 1 januari 2016. Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) sluit door de wijzigingen zoveel mogelijk aan op de vennootschapsbelasting. De wijzigingen hebben onder andere betrekking op een verplichte tussentijdse winstneming, de verwerking van de kosten van bovenwijkse voorzieningen, het versterken van het budgetrecht van de gemeenteraad, het vervallen van de categorie 'Niet in exploitatie genomen gronden' en de toelaatbaarheid van het toerekenen van kosten en opbrengsten aan grondexploitaties.

Aandachtsgebieden

Het tussentijds volgen van de resultaatontwikkeling en de eventuele (bij)sturing op Portland en Ontwikkeling 6ha Portland verdienen de hoogste aandacht binnen de (lopende) projecten, gezien omvang en financiële risico's. Deze risico's betreffen met name de afzetrisico's van deze gronden. Volgens de plannen moet de gemeente in de komende twee jaar voor € 20 miljoen gaan verkopen (waarvan € 9 miljoen de genoemde twee projecten betreft). In relatie tot de afgelopen jaren is dit een zeer forse inspanningsverplichting voor de gemeente.

2. Bevindingen controle jaarrekening (2/8)

#02 Jeugdzorg

Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond

De gemeente Albrandswaard heeft de gemeenschappelijke regeling in 2016 op basis van het historisch gebruik bijna € 3,1 miljoen betaald, en heeft deze bijdrage als last in de jaarrekening 2016 verantwoord. Op basis van de voorlopige cijfers van de gemeenschappelijke regeling bedragen de kosten van het werkelijke gebruik van de jeugdzorg voor de gemeente Albrandswaard circa € 2,7 miljoen. Vanwege de gemaakte regionale afspraken mag de gemeente Albrandswaard geen schuld opnemen voor het nadelige verschil tussen het historisch en het werkelijk gebruik 2016.

Op basis van de zogenaamde 'vlaktaks' wordt de verrekening van het resultaat 2016 tussen de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond en de gemeenten afgevlakt. Het resultaat 2016 wordt via de gemeentelijke bijdragen 2018, 2019 en 2020 verrekend. De gemeentelijke bijdrage 2018 wordt namelijk bepaald op basis van het werkelijke gebruik in 2015 en 2016, en wordt vervolgens nog verhoogd met 1/3 deel van het verschil tussen het historisch en het werkelijk gebruik 2015 en 2016. Uw gemeente betaalt hierdoor in 2017 en 2018 een relatief hogere bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond.

De rechtmatigheid van de uitgaven van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond aan de zorgaanbieders is geen onderdeel van ons accountantsoordeel bij de gemeentelijke jaarrekening 2016. De gemeenten hebben via de gemeenschappelijke regeling alleen het inkopen van de jeugdzorg gedelegeerd aan de regeling, en zijn zelf verantwoordelijk voor de toeleiding naar de jeugdzorg. Het algemeen bestuur van de regeling heeft besloten de verantwoordelijkheid te nemen voor de rechtmatige besteding van de gemeentelijke middelen.

De jaarrekening 2016 van de regeling betreft nog een conceptversie, omdat er nog onvoldoende informatie beschikbaar is over de juistheid, de volledigheid, en de rechtmatigheid van de kosten van de jeugdzorg. De conceptjaarstukken van de regeling tonen een gerealiseerd resultaat van € 4,5 miljoen positief.

#03 Wet maatschappelijke ondersteuning

Wij hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd om de juistheid, rechtmatigheid en volledigheid van de Wmo-lasten 2016 vast te stellen. De geraamde lasten 2016 voor de Wmo-taken bedragen € 3,3 miljoen, en de werkelijke lasten 2016 bedragen € 2,9 miljoen.

Ter vaststelling van de juistheid en de rechtmatigheid hiervan hebben wij dossiercontroles uitgevoerd, gericht op de toeleiding naar de zorg. Deze controles hebben geen bijzonderheden opgeleverd. Voor de juistheid, de rechtmatigheid en de volledigheid van de Wmo-lasten 2016 heeft de gemeente de zorgaanbieders voor individuele begeleiding en huishoudelijke ondersteuning gevraagd een financiële verantwoording over 2016 met een controleverklaring aan te leveren. Ten tijde van de controle waren nog niet alle verantwoordingen van zorgaanbieders ontvangen. Deze nog niet ontvangen verklaringen nemen wij als onzekerheid mee in onze foutenevaluatie. In 2016 heeft u voor € 249.302 kosten verantwoord waarover u nog geen verantwoording heeft ontvangen. Dit bedrag hebben wij meegenomen als onzekerheid in onze controle.

Over 2015 en in de managementletter 2016 hebben wij gerefereerd aan het proces van het analyseren van de kosten bij derden zorgaanbieders. Vlak voor de controle van de jaarrekening 2016 hebben wij nog een aantal wijzigingen aangegeven voor deze analyse. De analyse zelf was eerst in de laatste controleweken gereed. Wij willen u adviseren in het komend boekjaar een juiste sturing en prioritering aan deze analyse te geven.

2. Bevindingen controle jaarrekening (3/8)

#04 Persoonsgebonden budgetten

In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet wordt zorg geleverd in natura, via een persoonsgebonden budget. In dit geval koopt de cliënt de zorg zelf in. Het beheer en de administratieve afhandeling van de persoonsgebonden budgetten is in handen van de Sociale Verzekeringsbank (verder: SVB). De SVB betaalt onder andere de facturen van de zorgaanbieders.

Een factuur moet in opzet eerst door de SVB worden gecontroleerd op basis van het contract tussen de cliënt en de zorgaanbieder en de beschikking van de gemeente. Dit omvangrijke administratieve proces leidde in 2015 tot achterstanden in de betaling van de facturen van de zorgaanbieders. Om de continuïteit van de zorg niet in gevaar te brengen, heeft de politiek in de loop van 2015 besloten om de facturen te laten betalen zonder de voorafgaande interne controle door de SVB. Dit is in 2016 voortgezet, tot november 2016. Vanaf dat moment worden de inkoopfacturen weer gecontroleerd door de SVB, voordat tot betaling wordt overgegaan.

De gemeente Albrandswaard heeft voor 2016 in totaal € 739.0000 als voorschot aan de SVB betaald. De werkelijke uitputting van de budgetten bedraagt volgens de SVB € 560.000. Het verschil tussen het betaalde voorschot en de werkelijke besteding is door u opgenomen als vordering in de jaarrekening 2016.

De accountant van de SVB heeft onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de besteding van de persoonsgebonden budgetten. Er is sprake van financiële en procedurele onrechtmatigheden. Dit is op het niveau van de SVB gecontroleerd, waarbij geen accountantsoordeel per gemeente is afgegeven. Het is daarom onbekend wat de financiële en procedurele onrechtmatigheden voor de gemeente Albrandswaard zijn. De SVB heeft niet vastgesteld of de gefactureerde zorg daadwerkelijk geleverd is. Volgens de SVB ligt deze verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Het landelijk programma Informatievoorziening Sociaal Domein heeft een handreiking "Stappenplan voor gemeentelijke controleaanpak sociaal domein" gepubliceerd. Hierin wordt geadviseerd om zaken als klachtenregistraties en vastleggingen van de "keukentafelgesprekken" een plaats te geven in het totale raamwerk van de controleaanpak. De gemeente Albrandswaard is eind 2016 gestart met het expliciet vastleggen van de door de cliënt ervaren kwaliteit van de zorgverlening in de verslagen van de keukentafelgesprekken.

Als gevolg van het ontbreken van een accountantsoordeel per gemeente, en het ontbreken van een controle op de prestatielevering, kunnen wij geen uitspraak doen over de juistheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De verantwoorde lasten ad € 579.000 zijn daarom een onzekerheid. Dit bedrag valt ruimschoots binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van 3% van de totale lasten.

2. Bevindingen controle jaarrekening (4/8)

#06 Vennootschapsbelasting

Inleiding

Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente op grond van de Wet op de vennootschapsbelasting belastingplichtig. Dit is het gevolg van de Europese regels over een eerlijke marktwerking. De belastingplicht bestaat voor gemeentelijke activiteiten die als ondernemingsactiviteiten in de zin van de vennootschapsbelasting worden aangemerkt. Er wordt een onderneming gedreven als sprake is van een duurzame samenwerking van arbeid en kapitaal, waarmee wordt deelgenomen in het economisch verkeer, en waarmee overschotten zijn gerealiseerd. Of bij een activiteit van een gemeente sprake is van een ondernemingsactiviteit, is vooral afhankelijk van het antwoord op de vraag of er overschotten worden gerealiseerd.

Proces gemeente Albrandswaard

De gemeente heeft een inventarisatie gemaakt van de mogelijk belastingplichtige ondernemersactiviteiten, en is hierbij geadviseerd en ondersteund door een externe fiscalist. Voor de mogelijk belastingplichtige activiteiten is beoordeeld of hiervan sprake is, op basis van het begrip van het voeren van een onderneming in de zin van de vennootschapsbelasting. De gemeente heeft gemotiveerde standpunten ingenomen over de belastbaarheid van enkele clusters van activiteiten. Deze standpunten zijn door de externe fiscalist namens de gemeente voorgelegd aan de Belastingdienst, gericht op het verkrijgen van duidelijkheid. De gemeente heeft gedaan wat van haar kan worden verwacht. Er bestaat overigens nog veel onduidelijkheid over de toepassing van de wet bij gemeenten.

Uitkomsten

De gemeente concludeert dat er sprake is van beperkte ondernemersactiviteiten. Uit voorzichtigheidsoverwegingen is het begrote bedrag ad € 50.000 wel als een last en een verplichting in de jaarrekening verwerkt. De meest recente doorrekeningen komen uit op een last van € 40.500; gezien het geringe verschil is de jaarrekening hier niet op aangepast.

Risico's

De complexiteit van het vraagstuk en de terughoudendheid van de Belastingdienst leiden tot onzekerheden over de hoogte van de te betalen vennootschapsbelasting. De gemeente heeft dit risico in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarrekening toegelicht.

#07 Voorziening debiteuren sociale zaken

Gedurende de controle bleek dat uw voorziening 'Debiteuren sociale zaken' nog niet aansloot op de geharmoniseerde werkwijze en berekeningssystematiek binnen de BAR-organisatie. Daarom is een aanvullende storting in de voorziening gedaan van € 471.000. Hiermee is uw voorziening aangevuld tot het gewenste en berekende niveau.

2. Bevindingen controle jaarrekening (5/8)

#08 Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen die in 2016 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet - gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) - gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.

2. Bevindingen controle jaarrekening (6/8)

#09 Begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college van burgemeester en wethouders belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer lastenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. U heeft in het controleprotocol voor het begrotingscriterium aansluiting gezocht bij de Kadernota Rechtmatigheid 2016.

In totaal heeft uw gemeente € 62,6 miljoen aan lasten begroot (na wijziging), tegenover € 64,9 miljoen werkelijke lasten. Dit is in totaal een overrealisatie van € 2,3 miljoen (3,7%). Aan baten had uw regeling een bedrag van € 62,2 miljoen begroot, tegenover € 65,3 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een hogere realisatie aan baten van € 3,0 miljoen (4,9%).

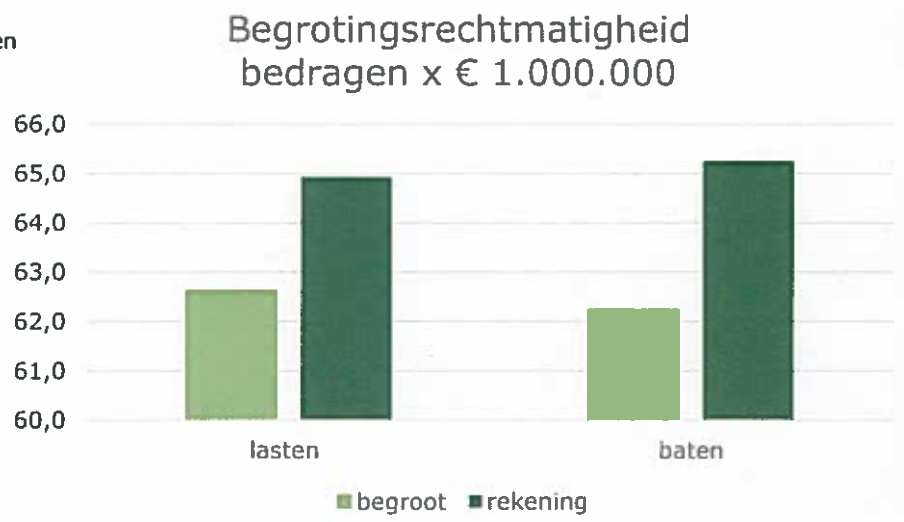

2. Bevindingen controle jaarrekening (7/8)

#09 Begrotingsrechtmatigheid

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid toetsen wij de lastenoverschrijdingen per programma. Op twee programma's zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren. De analyse van deze overschrijdingen op basis van de Kadernota Rechtmatigheid leidt tot het volgende overzicht.

Overschrijding lasten programma (x € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
Programma 1. Openbare Orde & Veiligheid & Algemeen Bestuur (totaal € 1.047)	Hogere uitgaven in lijn met het programma, die worden gecompenseerd door hogere inkomsten. Daarnaast een aanvullende storting in de voorziening wethouderspensioenen; de actuariële berekeningen die hieraan ten grondslag liggen, waren pas eind 2016 beschikbaar. Dit had dan ook niet eerder gemeld kunnen worden.	X	
Programma 3. Buitenruimte (totaal € 430)	Hogere uitgaven in lijn met het programma, die worden gecompenseerd door hogere inkomsten.	X	
Programma 4. Financiën (totaal € 299)	Hogere uitgaven in lijn met het programma, die worden gecompenseerd door hogere inkomsten.	X	
Programma 5. Educatie (totaal € 39)	Hogere uitgaven in lijn met het programma, die worden gecompenseerd door hogere inkomsten.	X	
Programma 6. Sport (totaal € 348)	Hogere uitgaven in lijn met het programma, die worden gecompenseerd door hogere inkomsten. Daarnaast is er sprake van een aantal individuele kleine verschillen die niet eerder gemeld hadden kunnen worden.	X	

2. Bevindingen controle jaarrekening (8/8)

#10 Memoriaalboekingen

Tijdens onze interim-controle 2016 hebben wij de administratieve organisatie en interne beheersing rondom de memoriaalboekingen beoordeeld. Memoriaalboekingen kunnen door medewerkers van de financiële administratie worden ingevoerd en doorgevoerd. Een zichtbare autorisatie van de memoriaalboekingen ontbreekt daarbij. U loopt hierdoor het risico van onjuiste en/of niet toereikend geautoriseerde boekingen in de administratie.

Wij adviseren u de memorialen in het proces afgedwongen te laten autoriseren. Tevens adviseren wij u de VIC op dit proces verder te intensiveren. Zonder een toets op de juistheid van de boeking op basis van een onderbouwing bestaat het risico op foutieve boekingen, omdat de beheersmaatregelen kunnen worden omzeild die dit in de reguliere processen moeten voorkomen.

Wij hebben op basis van onze gegevensgerichte controle van de memoriaalboekingen 2016 geen bevindingen geconstateerd.

#11 Fraude en de rol van de accountant

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van de gemeente Albrandswaard, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. De gemeente Albrandswaard heeft een frauderisicoanalyse opgesteld. Wij hebben de analyse beoordeeld, en concluderen dat het een goede analyse is. Van het management hebben wij de tevens een bevestiging ontvangen waarin is vermeld dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen, in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen, en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij een sceptische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2016 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

3. Speerpunten van de auditcommissie (1/2)

#01 Inleiding

In het auditplan 2016 zijn enkele speerpunten benoemd. Wij rapporteren over deze punten aan de gemeenteraad via het accountantsverslag. De speerpunten komen hieronder aan bod. In het auditplan 2016 hebben wij de volgende speerpunten benoemd:

Speerpunt	Afwikkeling
Actuele ontwikkelingen BBV en rechtmatigheid	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Materiële vaste activa (naar aanleiding van de controle van voorgaande boekjaren)	Opgenomen in paragraaf 3.2
Grondexploitaties	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Voorzieningen	Opgenomen in paragraaf 3.3
Inkoop en aanbestedingen	Opgenomen in paragraaf 3.4
Frauderisicoanalyse	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Decentralisaties	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Vennootschapsbelasting	Afwikkeling in hoofdstuk 2

#02 Materiële vaste activa (naar aanleiding van de controle van voorgaande boekjaren)

Naar aanleiding van eerdere bevindingen is door de gemeente Albrandswaard over 2016 een inventarisatie gemaakt van het bestaan van activa. Via een raadsbesluit bent u op 20 december 2016 geïnformeerd over de stand van zaken, en over de afwaardering van € 731.000. Wij hebben deze post beoordeeld, en zijn van mening dat de afwaarderingen, zoals gepresenteerd in de Raadsbesluit, aanvaardbaar zijn.

3. Speerpunten van de auditcommissie (2/2)

#03 Voorzieningen

Omdat voorzieningen een schattingselement bevatten, zijn wij vanuit onze beroepsregels en beroepsethiek extra alert op deze post. Wij hebben de voorzieningen met een hogere aandacht gecontroleerd, en hebben geen bijzonderheden geconstateerd gedurende de controle 2016. Overigens heeft u veel voorzieningen die onderbouwd kunnen worden met externe bevestigingen (wethouderspensioenen) of beklemde middelen voorzieningen, die bestaan uit het resultaat van uw product (riolering en onderhoud graven).

#04 Naleving inkoop- en aanbestedingsregels

De aangepaste Aanbestedingswet 2012 is op 1 juli 2016 in werking getreden. De wet is het gevolg van de Europese richtlijn voor de aanbestedingsregels. Door de directe werking van de Europese richtlijn moeten overeenkomsten die na 18 april 2016 worden gesloten, voldoen aan de nieuwe aanbestedingsregels.

De naleving van Aanbestedingswet is onderdeel van het normenkader rechtmatigheid van de gemeente Albrandswaard. De Aanbestedingswet bevat onder andere de Europese aanbestedingsregels. Deze regels zijn van toepassing op opdrachten met een geraamde opdrachtwaarde boven de Europese drempels. De drempels 2016-2017 bedragen € 209.000 voor diensten en leveringen en € 5.225.000 voor werken. Wij toetsen of alle opdrachten boven de Europese drempels voor diensten, leveringen en werken op de juiste wijze zijn aanbesteed.

Voor alle opdrachten beneden de drempel verwijst de Aanbestedingswet naar de Gids Proportionaliteit. Kortweg komt het erop neer dat de gemeente een eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid vormt voor de wijze van marktbenadering, waarbij afhankelijk van de aard en omvang van de opdracht een bepaalde mate van transparantie naar de markt in acht wordt genomen. In ieder geval moeten alle opdrachten, ongeacht de omvang ervan, non-discriminerend op de markt worden gezet. De gemeenteraad bepaalt of het eigen inkoopbeleid onderdeel is van het normenkader rechtmatigheid. Het eigen inkoopbeleid van de gemeente Albrandswaard is geen onderdeel van het vastgestelde normenkader rechtmatigheid, en de naleving van het eigen inkoopbeleid is daarom geen onderdeel van onze jaarlijkse accountants-controle.

Uit onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de Europese aanbestedingsregels zijn geen onrechtmatigheden naar voren gekomen. Wij hebben in verband met dit speerpunt vijf inkoopopdrachten met een geraamde opdrachtwaarde onder de Europese drempels gecontroleerd, waarbij de naleving van het eigen inkoopbeleid is getoetst. Wij hebben geen bijzonderheden geconstateerd.

#05 Gebiedsfondsen

Op uw verzoek hebben wij aandacht besteed aan inkomsten en uitgaven met betrekking tot de gebiedsfondsen. Hieromtrent zijn in het verslagjaar geen mutaties geweest. Er zijn in boekjaar 2016 geen gronden verkocht waarvoor een afdracht moest worden gedaan in het gebiedsfonds. Over 2017 nemen wij dit opnieuw als aandachtspunt in onze controlewerkzaamheden op.

4. Analyse van het vermogen en het resultaat (1/2)

#01 Ontwikkeling van het eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten bedraagt € 0,5 miljoen positief. Per saldo is tussentijds reeds € 132.000 aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijke gerealiseerde resultaat € 319.000 voordelig bedraagt.
Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven:

Ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000.000)	2013	2014	2015	2016
Stand van de reserves per 1 januari	**26.704**	**24.275**	**21.076**	**18.733**
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar	-/- 2.294	293	-/- 317	132
Gerealiseerde resultaat bij jaarrekening	-/- 135	1.289	-/- 2.026	319
Totaal (= gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten)	**-/-2.429**	**1.582**	**-/- 2.343**	**451**
Stand per 31 december	**24.275**	**25.857**	**18.733**	**19.184**
Omzetting reserve riolering naar voorziening		-/- 4.781		
Stand per 31 december 2015		**21.076**		

De omzetting van de reserves riolering en afvalstoffenheffing in 2014 was een omzetting van twee bestemmingsreserves in twee voorzieningen, op basis van een wijziging in de regelgeving. Deze omzetting had geen effect op het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten, maar wel op de omvang van het eigen vermogen.

Het eigen vermogen is in 2016 toegenomen met € 0,5 miljoen. Dit komt overeen met het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Het eigen vermogen per 31 december 2016 vormt 23,4% van het balanstotaal. Ultimo 2015 bedroeg dit 22,5%.

4. Analyse van het vermogen en het resultaat (2/2)

#03 Ontwikkeling van de weerstandscapaciteit

De gemeente Albrandswaard heeft per 31 december 2016 een eigen vermogen van € 19,2 miljoen (2015: € 18,7 miljoen). De toename van het eigen vermogen is gelijk aan het saldo van baten en lasten, namelijk € 0,5 miljoen. De direct beschikbare weerstandscapaciteit (voornamelijk uw algemene reserve) van uw gemeente is echter afgenomen in 2016. Uit de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing blijkt dat, met de beoogde bestemming van het resultaat 2016, de weerstandscapaciteit ten opzichte van 2015 afneemt met € 1,7 miljoen. Het totale weerstandsvermogen bedraagt € 11,6 miljoen. Het weerstandsvermogen is berekend in overeenstemming met de gemeentelijke nota reserves en voorzieningen.

De weerstandsratio volgens het jaarverslag is 2,1. Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit met een factor 2,1 hoger is dan de benodigde weerstands-capaciteit (= risico's). Dit kwalificeert als uitstekend volgens de landelijke normtabel.

In onderstaand overzicht is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel per 31 december 2016 weergegeven. Ter vergelijking is de verhouding volgens de jaarrekening 2015 toegevoegd.

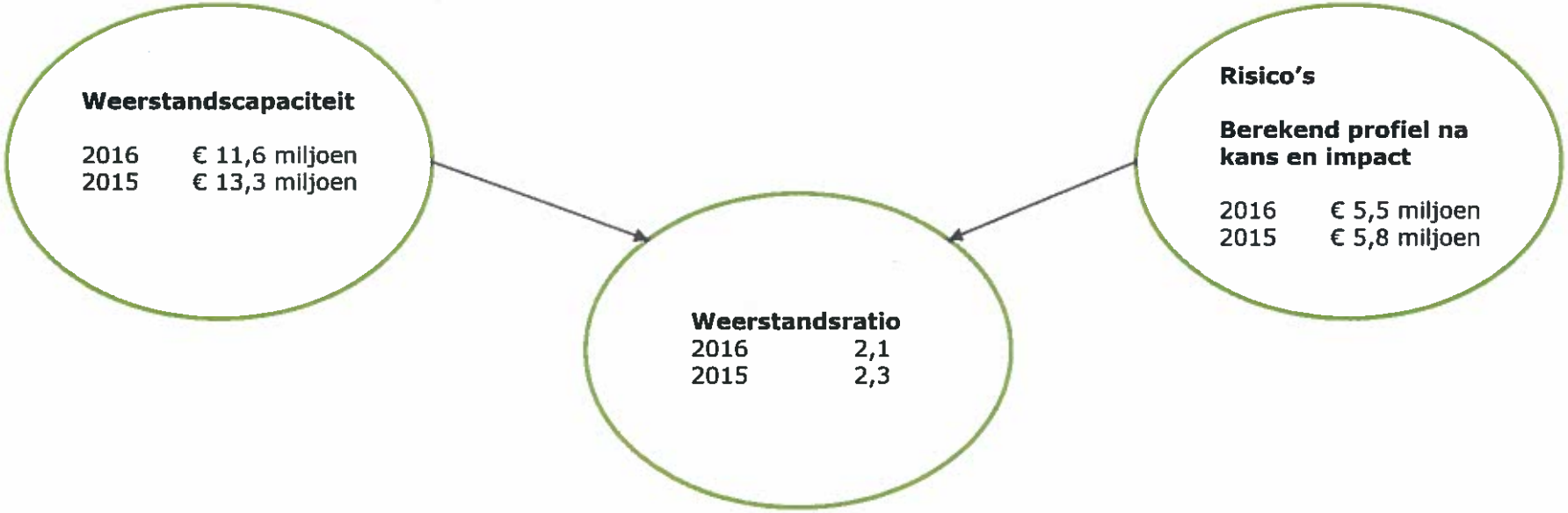

5. Overige onderwerpen (1/2)

#01 Bevestiging van het college

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

#02 Meningsverschil met het management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van de gemeente Albrandswaard de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

#03 Wet Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 179.000 niet te boven gaan. Daarnaast dienen gemeenten de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2016 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

#04 Naleving van wet- en regelgeving overig

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

5. Overige onderwerpen (2/2)

#05 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2016 van de gemeente Albrandswaard hebben wij een IT-audit uitgevoerd met betrekking tot de algemene IT-beheersmaatregelen rondom de applicatie voor factuurregistratie Key2Financien en de ondersteunende IT-omgeving (Windows AD) (uitsluitend in opzet). De uitkomsten van de IT-audit zijn via een memorandum met de verantwoordelijke medewerkers van de BAR-organisatie en de gemeente gedeeld en besproken. De meeste aanbevelingen zijn of worden opgepakt. Er zijn geen bevindingen die op dit moment de aandacht van het bestuur vereisen.

Bijlagen

Bijlage A – Controleverschillen

Overzicht van de controleverschillen boven de rapportagetolerantie van € 50.000

Aard van de fouten en onzekerheden (x € 1.000)	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout:		
Geen		
Totaal getrouwheidsfouten	**0**	**0**
*Rechtmatigheidsfout vanuit **externe** regels:*		
Geen		
*Rechtmatigheidsfout vanuit **interne** regels:*		
Geen		
Totaal rechtmatigheidsfouten	**0**	
Totaal	**0**	**0**
Onzekerheden		
Onzekerheid nog niet ontvangen WMO-verantwoordingen	249.302	249.302
PGB's	560.000	560.000
Totaal	**809.302**	**809.30**

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening (1/2)

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regeling, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van gemeente Albrandswaard in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheidsevaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de auditcommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controle-opdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente Albrandswaard die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening (2/2)

Overzicht van overige dienstverlening

Deloitte heeft in 2016 en 2017 de volgende overige diensten aan de gemeente Albrandswaard en haar verbonden partijen geleverd. De verbonden partijen zijn de organisaties waarin de gemeente feitelijk beleidsbepalend is of invloed van betekenis heeft. Dit wordt in ieder geval verondersteld bij 20% of meer van de stemrechten.

Aanvullende dienstverlening
Fiscale dienstverlening Het verkennen van de mogelijke Vpb-gevolgen bij Gemeenschappelijke regeling BAR-organisatie.
Advisering Grondexploitaties Deloitte Real Estate heeft geadviseerd in de verwerking van faciliterende grondexploitaties in samenhang met de gewijzigde BBV-regelgeving.
Actualiteitenbijeenkomst Van BBV naar Vpb Medewerkers van de gemeente hebben tegen betaling deelgenomen aan een actualiteitenbijeenkomst over de invoering van de vennootschapsbelasting bij gemeenten.
Interne controle Sociaal Domein Deloitte Business Process Solutions heeft over 2016 een risicokaart gemaakt betreffende het Sociaal Domein, en heeft interne controle op het sociaal domein uitgevoerd.

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of 'Deloitte', 'Deloitte & Touche', 'Deloitte Touche Tohmatsu', or other related names. The 'General Terms and Conditions for Services Deloitte Netherlands, January 2014' registered at the Chamber of Commerce under number 24362837 apply to all engagements under which Deloitte performs services. Deloitte Accountants B.V. is registered with the Trade Register of the Chamber of Commerce and Industry in Rotterdam number 24362853.

© 2017 Deloitte Accountants B.V. All rights reserved.
Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited